

TERÖRİZM: KAVRAMSAL BİR ÇALIŞMA

Murat ŞİMŞEK*

Öz

Terörizm, bireyler veya ulusaltı gruplar tarafından, siyasi ve sosyal amaçlar elde etme gayesi ile geniş kitleleri etkilemek ve sindirmek için önceden tasarlanmış şiddet ve tehdit eylemleridir. Terörizm insanlığı tehdit eden, ne zaman ve nerede geleceği belli olmayan bir taktik olmasına rağmen uluslararası hukukta terörizme verilmiş ortak bir tanım bulunmamaktadır. Terörizmi kimisi faillerine göre, kimisi amaçlarına göre, kimisi de terörizmde kullanılan yöntemlere göre tanımlamıştır. Terörizmde amaçların, yöntemlerin ve failerin farklı olmasının sonucu olarak değişik tanımlar yapılmış ve uluslararası hukukta terörizmin ne olduğu hakkında bir konsensus sağlanamamıştır. Bu çalışmada terörizmin çeşitli organlarca yapılan tanımı, amaçları, çeşitleri, terörizmin kullandığı yöntemler ve terörizme sebep olan faktörler incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Uluslararası Hukuk, Uluslararası Terörizm, İdeoloji, Şiddet,

TERRORISM: A CONCEPTUAL STUDY

Abstract

Terrorism is premeditated actions of violence and threat by individuals or sub-national groups to influence and intimidate masses in order to reach political or social objectives. Terrorism, which is threatening the humanity, is a tactic happening at unanticipated times and places, however, there is no common definition of it in international law. Some define it based on perpetrators, others on their objectives and others on their methods. Due to the differing definitions based on objectives, methods and the perpetrators, a consensus could not be reached in international law, regarding what terrorism really is. In this study, different definitions of terrorism made by various organs, its varying objectives and methods, and factors that give rise to terrorism will be examined.

Key Words: Terrorism, International Law, International Terrorism, Ideology, Violence.

1. GİRİŞ

11 Eylül 2001'de ABD'de dünya ticaret merkezine yapılan terörist saldırılar, terörizmin ne denli yıkıcı olabileceğini ve sınır tanımadığını tüm dünya devletlerine açıkça göstermiştir. Bütün devletlerin terörle mücadele yaklaşım politikalarını değiştiren 11 Eylül saldırıları, devletlerin terörle mücadeleyi uluslararası gündeme taşımalarını sağlamıştır. 11 Eylül, terörizme yeni bir boyut getirmiş ve terörizmin uluslararası politikanın merkezine yerleşmesini sağlamıştır.

Terörizm, yüzyıllardan beri toplumlar ve devletler için en büyük tehlikelerden birisi olmuştur. Devletler, terörizm ile mücadele etmek için çeşitli yollara başvurmuş ve her türlü tedbiri alma yoluna gitmişlerdir. Terörizmin ülke içinde kalmayıp sınır aşan bir yapı haline gelmesi, devletleri daha etkin çözümler üretmek için teşvik etmiştir.

Terör ve terörizmin birçok uluslararası sözleşmede tanımı yapılmasına (ya çalışılmasına) rağmen, şu ana dek, salt bu konuda yapılmış herhangi bir evrensel anlaşma bulunmamaktadır. Yapılan tanımlamaların neredeyse tamamı, yapılmış olduğu konu içinde terörü ve terörizmi ele almıştır. Örneğin, diplomatik temsilciler ile ilgili suç işleyenler bu

* Arş.Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İ.İ.B.F., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, musimsek@agri.edu.tr

yönü ile ele alınmış; fakat sadece bu konu ile sınırlı kalmış, bazıları da terörizmi finansman yönünden tanımlamış ve sadece finanse etme yönünden terörizmi suç saymıştır.

Bu çalışmanın ilk bölümünde, terörizmin tanımı yapılacak ve bu bağlamda değişik örgütlerin terörizmi nasıl tanımladığı ele alınacaktır. İkinci bölümde ise, terörizmin çeşitleri ele alınacaktır. Ulusal, uluslararası devlet, devlet destekli, siber, etnik terörizm gibi çeşitleri olan terörizm, bu noktada gerek içerik gerekse kullandıkları yöntem bakımından farklılaşmaktadır. Üçüncü bölümde ise, terörizmin neden, başka bir deyişle hangi amaç ile ortaya çıktığı, arkasında yatan etkenlerin ne olduğu ele alınacaktır. Terörizmin ortaya çıkışına bakıldığı zaman politik, ekonomik, dini ve ideolojik gibi birçok faktörün neden olduğu gözlemlenmektedir. Durum böyle olunca, kullanılan yöntemler ve istekler de farklı olmaktadır. Dördüncü bölümde terörizmin rehin alma, bombalama, intihar saldırısı, suikast gibi kullandığı bazı yöntemler; beşinci ve son bölümde ise, terörizmin amaçları kısaca incelenecektir.

2. GENEL OLARAK TERÖRİZM

Terörizm, günümüz dünyasında uluslararası güvenliğe yönelik en ciddi tehditler arasında değerlendirilmektedir. Uluslararası barış ve güvenliğe ilişkin uzun yıllar boyunca bir tehdit olarak varlığını sürdüren terörizm, Soğuk Savaş sonrası yaşadığı dönüşümle uluslararası alanda devletler ve uluslararası toplum açısından en önemli güvenlik tehditleri arasında ön sıralarda yer almaya başlamıştır (Kanat, 2014: 196). Evrensel bir olgu olan terörizm kavramı, özellikle 11 Eylül 2001’de ABD’ye yapılan saldırının ardından uluslararası toplumun gündemini daha sık bir şekilde meşgul etmeye başlamıştır.

Günümüzde uluslararası hukukta terörizm konusunda iki önemli hukuksal sorun bulunmaktadır. Bunlardan ilki, terörizmin henüz kabul görmüş bir tanımının bulunmamasıdır. Yürürlüğe girememiş 1937 tarihli *Terörizmin Önlenmesi ve Cezalandırılmasına İlişkin Cenevre Sözleşmesinin* dışında henüz kabul gören genel bir tanım mevcut değildir. İkinci sorun ise, giderek artan terör eylemlerine karşı hukuksal alanda nasıl mücadele edileceğidir (Pazarıcı, 2012: 209-210).

1920’lerden itibaren, uluslararası toplum, önleme ve suç olarak sayma amacı ile terörizmin geçerli ve kapsamlı bir tanımını yapmak için çeşitli teşebbüslerde bulunmuştur (Saul, 2005: 58). Uluslararası hukukta, terörizmin ne olduğu konusunda günümüze dek verilmiş kesin bir cevap bulunmamaktadır. Bu çerçevede uluslararası toplumun terörizm karşısında karşılaştığı temel problemlerden birisi, terörizmin üzerinde ortak bir tanım yapamamaktır. Bazıları faille, bazıları teröristlerin amaçlarına, bazıları da teröristlerin kullandıkları yöntemlere odaklanmıştır (Lawless, 2008: 147). Her bir disiplin, terörizmi, disiplinin parametreleri tarafından şekillenmiş dar bir perspektiften ele almaktadır (Amos ve diğerleri, 1982: 70). Bu nedenle ortak bir tanım yapılamamaktadır.

Hem evrensel hem de bölgesel çapta, terörizmi tanımlama ile ilgili bir çabanın olduğu görülmektedir. Günümüzde terörizmi önlemeye yönelik olarak yapılmış 13 evrensel sözleşme bulunmaktadır. 1373 sayılı Birleşmiş Milletler genel kurulu kararına göre devletlere bir an önce bu sözleşmelere taraf olma yükümlülüğü getirilmektedir¹

¹ 1. Uçaklarda İşlenen Suçlar ve Diğer Bazı Eylemlere İlişkin Sözleşme(1963)

(http://www.mfa.gov.tr/terorizmle-mucadele-konusundaki-uluslararası-anlasmalar_tr.mfa , 15.09.2015). Bunların yanı sıra terörizm ile mücadele ve terörizmin önlenmesi ile ilgili birçok bölgesel sözleşme yapılmıştır. Bu noktada, terörizmin ne olduğunu daha iyi anlamak için değişik birkaç örgütün terörizmi nasıl tanımladığına bakmak faydalı olacaktır.

Uluslararası hukukta, terörizm kavramını tanımlamaya yönelik ilk girişim Milletler Cemiyeti tarafından yapılmıştır. 1937 tarihli *Terörizmin Önlenmesi ve Cezalandırılmasına İlişkin Cenevre Sözleşmesinin* md.1/1’de devletlerin bir başka devlete karşı yöneltilen terörist faaliyetleri teşvik etmekten kaçınması ve bu tür faaliyetleri önleme konusundaki uluslararası hukuk yükümlülüğü yeniden teyit edilmekte; md. 1/2’de terörizm “*Bireylerin ya da bir bireyler grubunun ya da umumi halkın zihninde bir terör hali yaratmak için tasarlanmış ya da planlanmış, bir devlete karşı yöneltilen kriminal eylemler*” olarak tanımlanmakta ve kriminal suç teşkil edecek eylemler ayrıntılarıyla sayılmaktadır. Bu sözleşme yürürlüğe girmemesine rağmen; kapsamlı ve çok taraflı ilk anti terörizm sözleşmesi olması açısından önemlidir (Galicki, 2005: 744). Bu tanım her ne kadar terörizmi tanımlamaya yönelik ilk girişim olsa da asla yürürlüğe girmemiştir.

Konu ile ilgili bakıldığında en kapsamlı tanımı İslam Konferansı Örgütünün yaptığı görülmektedir. Teşkilata göre terörizm (Kaya,2005: 63):

“Saik ve kastına bakılmaksızın halkı terörize etmek veya ona zarar verme tehdidinde bulunmak veya halkın yaşamları, onurları, özgürlükleri, güvenlikleri veya haklarını tehlikeye atmak veya çevreyi, bir kamu hizmetini veya kamu veya özel mülkü zarara maruz bırakma veya onları işgal etme veya onlara el koyma veya bir ulusal kaynağı veya uluslararası hizmetleri tehlikeye atma, ya da bağımsız devletlerin istikrar, ülke bütünlüğü, siyasal birliği veya egemenliklerini tehdit etme amacıyla bir bireysel veya toplu suç planını gerçekleştirmek için işlenen her türlü şiddet eylemi ile bu tür eylem tehdidinde bulunmadır.”

Terörle mücadelede üyeler arasında tekdüzeliği sağlamak ve terörle mücadelede etkinliği sağlamak için bir “Çerçeve Karar” alan Avrupa Birliği ise terörizmi şu şekilde tanımlamıştır (Kaya, 2005: 12-13):

2. Uçakların Yasadışı Olarak Ele Geçirilmesinin Önlenmesi İlişkin Sözleşme (1970)
3. Sivil Havacılık Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme (1971)
4. Sivil Havacılığa Hizmet Veren Hava Alanlarında Yasadışı Şiddet Eylemlerinin Önlenmesine İlişkin Protokol (1988)
5. Diplomatik Temsilciler Dâhil Uluslararası Koruma Altındaki Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşme(1973)
6. Rehine Almalara Karşı Uluslararası Sözleşme (1979)
7. Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunmasına İlişkin Sözleşme (1980)
8. Deniz Yolculuklarının Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme (1988) 9. Kıta Sahaneliği Üzerindeki Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Protokol (1988)
10. Plastik Patlayıcı İmal Etme Amacının Tespitine İlişkin Sözleşme(1991)
11. Terörist Bombalamaların Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme(1998)
12. Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme(1999)
13. Nükleer Terörizm Eylemlerinin Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme (2005)

“Her Üye Devlet, kendi ulusal hukukuna göre tanımlanmış olan doğaları ve bağlamları gereği

- halkı ciddi şekilde sindirme veya

- bir devleti veya uluslararası örgütü bir eylemi işlemeye veya işlemekten kaçınmaya gayri meşru olarak zorlama veya

- bir ülkenin veya uluslararası örgütün temel siyasi, anayasal, ekonomik veya sosyal yapılarını ciddi şekilde istikrarsızlaştırma veya yıkma amacıyla işlenen bir ülkeye veya uluslararası örgüte ciddi şekilde zarar verebilecek olan aşağıda (a) dan (i) ye kadarki fıkralarda belirtilen kasti eylemlerin terörist suçlar olarak sayılmasının sağlanması için gereken önlemleri alacaktır:

(a) Ölüme sebebiyet verebilecek şekilde bir kişinin yaşamına saldırılar;

(b) Bir kişinin fiziksel bütünlüğüne saldırılar;

(c) Adam kaçırma ya da rehin alma;

(d) Devlet ya da kamu imkânlarını, taşıma sistemlerini, bilgi sistemi de dâhil olmak üzere altyapı imkânlarını, kıta sahanlığı üzerindeki sabit platformları, insan yaşamını tehlikeye atma veya büyük ekonomik kayba yol açma ihtimalinde kamusal mekânı veya özel mülkiyeti geniş çaplı yok etmeye neden olma;

(e) Uçaklar, gemiler ya da başka insan ve mal nakil araçlarını kaçırma;

(f) Nükleer, biyolojik ya da kimyasal silahları ya da silah ve patlayıcıları üretme, bulundurma, edinme, nakil, sağlama ya da kullanma ile biyolojik ve kimyasal silahlara yönelik araştırma ve geliştirme;

(g) İnsan hayatını tehlikeye atacak şekilde tehlikeli maddeleri ortama salma ya da yangın, sel baskını veya patlamalara neden olma;

(h) İnsan hayatını tehlikeye atacak şekilde su, enerji veya diğer temel doğal kaynakların sunulmasına müdahale etme ya da bunu engelleme;

(i) (a)'dan (h);ye kadarki fıkralarda sıralanan eylemlerden birini işleme tehdidinde bulunmak.”

Bağımsız Devletler Topluluğu da terörizmi şöyle tanımlamıştır (Kaya, 2005: 10-11):

“Kamu güvenliğine zarar veren, otoriteler tarafından karar alınmasını etkilemek ya da halkı terörize etmek amacıyla işlenen ceza hukukuna göre cezalandırılan ve aşağıdaki şekillerde gerçekleşen hukuka aykırı fiiller:

- Gerçek ya da tüzel kişilere karşı şiddet veya şiddet tehdidi;

- Kişilerin hayatını tehlikeye atacak şekilde mülk ve diğer maddi nesnelere yok etme ve bunları yok etme tehdidinde bulunma;

- Mülkiyete ciddi zarar verme ve topluma zararlı neticelere yol açma;

- Bir devlet adamı veya kamu yetkilisine görevini sona erdirmeye amaçlı veya ondan öd almaya yönelik tehditte bulunma;

- Bir yabancı devlet temsilcisine veya uluslararası örgütün uluslararası korunan personeline ve bunların işyerleri veya araçlarına saldırma;

- Taraf devletlerin ulusal hukuklarında veya terörle mücadeleyle amaç edinmiş evrensel olarak tanınan hukuki enstrümanlarda terör olarak nitelenen diğer eylemler.”

Ulusal hukukumuzda baktığımızda ise, mevzuatta terörün tanımının 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanununda yapıldığı görülmektedir. Kanununun 1.maddesine göre “Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.” (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf> , 11.10.2015).

ABD Federal Ceza Kanunu 18.başlık/113. bölüm/2331.maddesi ise terörizmi bazı suçlar ile ilişkilendirerek tanımlamaktadır. Söz konusu maddeye göre terörizm, “şiddet içeren aktiviteler... yaşamı tehdit eden eylemler... Birleşik Devletler ya da herhangi bir eyaletin ceza yasalarının ihlal edilmesi... Sivil halkın tehdit edilmesi ve korkutulması, baskı ve tehdit ile hükümet politikalarını etkileme, kitle imha, adam kaçırma ve suikast yolu ile yönetimi etkileme... maksatları ile ortaya çıkma olarak tanımlamıştır” (<https://www.fbi.gov/about-us/investigate/terrorism/terrorism-definition> , 07.10.2015).

Görüldüğü gibi terörizm üzerinde yapılan tanımlar benzer olmasına rağmen değişiklik göstermektedir. Tanımlara bakıldığı zaman hepsinin üzerinde hemfikir olduğu nokta terörizmin “cebir ve şiddet” içeren bir eylem olduğudur. Tüm bu tanımlara bakarak terörizmi, cebir ve şiddet kullanarak hedef gözetmeksizin, adam kaçırma, suikast, silahlı eylem gibi değişik yöntemlere başvurarak gerek yönetimleri gerek halkları baskı altına alarak güdülen amaçlara ulaşma eylemleridir.

3. TERÖRİZMİN ÇEŞİTLERİ

Terörizm günümüz dünyasında farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Terörizmin çeşitleri; gerek kullandıkları yöntemler, gerek aldığı destekler bakımından değişiklik göstermektedir. Terörizm, sadece belli bir devlet içinde ya da belli bir devlete yönelik değil, ulusaşan bir şekilde birkaç devleti de tehdit eden, kullandıkları yöntemler açısından da birbirinden ayrılmaktadır. Dahası, terörizm artık sadece ateşli silahlar ile yapılmanın ötesinde, internet gibi teknolojinin diğer unsurları ile de yapılmaktadır. Bu açıdan doktrine bakıldığı zaman, terörizmin değişik tasnifleri yapılmaktadır. Bunlar genel olarak; ulusal (ülke içi) terörizm, uluslararası terörizm, devlet terörizmi, devlet destekli uluslararası terörizm, etnik terörizm ve siber terörizm gibi birçok şekilde ortaya çıkabilmektedir. Konuyu daha net anlamak için bu bölümde terörizm çeşitleri tek tek ele alınacaktır.

3.1. Ulusal (Ülke İçi) Terörizm

Ulusal ya da ülke içi terörizm, tek bir devlet içinde sınırlı kalan, yabancı bir unsur, ilişki veya katılımın söz konusu olmadığı sistematik şiddettir. Bu yönü ile ulusal terörizm,

uluslarötesi terörizme çok benzerdir. Bu ikisi arasındaki en önemli farklılık, ulusal teröristlerin eylemlerini bir ulusun vatandaşlarına karşı yöneltmeleridir. Ülke içi terörizm herhangi bir hükümet tarafından doğrudan desteklenmez (Taşdemir, 2006: 34). Ulusal terörizm, sadece belli bir ülke içinde var olan ve o ülkenin ceza yasalarını ilgilendiren bir terörizm çeşidi olup, dış kaynaklı herhangi bir yere mensup değildir. Ayrıca ulusal terörizmin hedefleri arasında başka bir devletin ya da yabancı bir şahsın varlığına yönelik herhangi bir şey yoktur. Bu tarz salt bir terörizm çeşidi sadece teoride kalmaktadır. Çünkü terörizm günümüzde sivil vatandaş ayrımı yapmadan herkese ve her devlete karşı şiddet içeren eylemlerde bulunabilmektedir. Ülke içi terörizm de suçu işleyenler de, kurbanlar da, hedef kitle de, başka bir söylem ile tüm aktörler, suçun işlendiği ülkeye aittir ve başka etkilenen bir ülke ya da vatandaş yoktur.

3.2. Devlet Terörizmi

Hükümet terörü olarak ortaya çıkan devlet terörizmi, en eski ve en tehlikeli terörizm şeklidir. Devlet terörü, bir devletin kendi ülke sınırları içinde kendi vatandaşlarına karşı uyguladığı şiddet eylemleridir. Şiddet kullanımı doğrudan devletin kendi nüfusuna karşı kullanılmakta, hükümete muhalif olan grupları yok etmeyi ve ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır (Kastanidou, 2004: 18-19). Genelde devlet terörizminde, hükümet kaynakları şiddet eylemlerini kendi askeri birlikleri ile değil, destekledikleri değişik gruplar üzerinden uygulamaya çalışırlar. 21. yüzyılda Sudan'ın, Güney Sudan'da yaşayan Fur, Masalit ve Zaghawa diye adlandırılan, Arap olmayan muhalif gruplara karşı Cancavid Arap militanlarını desteklemesi ve akabinde binlerce Güney Sudanlının ölmesi ve milyonlarcasının ise bulunduğu yerlerden göç etmek zorunda kalması devlet terörizmi olarak nitelendirilebilir. Sudan Devlet Başkanı Ömer El Beşir hakkında Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından yakalama kararları çıkarılması bunun göstergesidir. Devlet teröründe, hükümetlerin teröre destek vermelerinin amacı, rejimi korumak ve otoriter yapıyı devam ettirmektir.

3.3. Devlet Destekli Terörizm

Devlet destekli uluslararası terörizm, devletlerin, amaçlarına ulaşmak için kendi içindeki veya başka devletlerdeki ulusaltı grup ya da bireylere her türlü desteği vererek otoritesine karşı gelen grupları yok etme, rakip ülkeyi zayıflatma ve toplum üzerinde korku yaratma gibi eylemleri içeren bir terörizm şeklidir.

Devlet destekli uluslararası terörizm, özellikle soğuk savaş döneminde yaşanmıştır. Bu dönemde karşı bloğu zayıflatmak ya da parçalamak amacı ile devletler, kendine yakın gruplara destek vermiş, onları iktidara getirmeye çalışmış, hatta terör örgütlerini kullanmış ve bunlardan faydalanmışlardır. Örneğin, 1961'de Amerika, "Domuzlar Körfezi Fiyaskosu" olarak da adlandırılan bir olayda, Castro'yu iktidardan düşürmek amacı ile Kübalı gönüllü mültecilere destek vermiş; fakat bu plan başarılı olamamıştır (Arı, 2004: 552-553).

Devletlerin terörizmi desteklemesi, bu manada iki farklı şekilde olmaktadır. İlki, bir devlet, ülke içindeki grupları, kendi otoritesini korumak ve rejimi devam ettirmek amacı ile terörizmi destekliyor ise bu "ülke içi devlet destekli terörizm" olmaktadır. İkincisi, eğer devlet, rakip devletleri zayıflatmak amacı ile o devlet içindeki muhalif grup ve teröristleri siyasi ve ekonomik olarak destekliyorsa, olay artık sınıraşan bir hale geldiği için "uluslararası devlet destekli terörizm" kategorisine girmektedir.

3.4. Uluslararası Terörizm

Uluslararası terörizm, bir devletin ülke hudutları dâhilinde meydana gelen ve diğer devletlerin veya diğer devletlere mensup fertlerin haklarını ihlal eden, birbiriyle bağlantılı yürütülen şiddet hareketleridir. Yapılan eylemin sonucundan muhtelif milletlere mensup fertlerin çıkarları olursa veya bu eylemden etkilenirse, terörizm o zaman "uluslararası" vasfını kazanmış olur (Cora, 2008: 24). Başka bir tanım ile uluslararası terörizm, egemen devletler ya da aktörler tarafından kontrol edilen bireyler ya da gruplar tarafından yapılan ve sınıraşan şiddet eylemleridir.

Uluslararası terörizmin ana özelliği, takip edilen gayenin siyasi olmasıdır. Siyasi birtakım amaçlara ulaşmak, birtakım siyasi değişiklikler yaratmak amacı güdülmektedir. Bütün milletleri ürküten uluslararası terörizm, nasıl ve nereden geleceği belli olmayan bir düşman gibi devletlerin huzurunu kaçırmaktadır.

3.5. Uluslarötesi (Transnasyonel) Terörizm

Uluslarötesi terörizm, herhangi bir şekilde devletin bir müdahalesi olmaksızın, devlet-dışı aktörler tarafından gerçekleştirilen terörist eylemleri ifade etmektedir. Bu çerçevede, uluslarötesi terörizmi uluslararası terörizmden ayıran en önemli fark, terörist örgütler tarafından gerçekleştirilen operasyonların her hangi bir devlet tarafında yönetilmemesi ya da kontrol edilmemesidir (Taşdemir, 2006: 334-37).

Uluslarötesi terörizme bakıldığı zaman, olaylar birden fazla ülkede cereyan etmekte, olayın bir ülkede başlayıp başka bir ülkede sonlanması görülmektedir. Örnek vermek gerekirse, A ülkesinden kalkan bir uçağın, kaçırıldıktan sonra B ülkesine yönlendirilmesi bir uluslarötesi terörizm şeklidir (Rosendorfy ve diğerleri, 2005: 172). Daha farklı bir tanımlama ile, eğer failerin uyrukları, kurbanların uyruklarından farklı ise, bu terörizm uluslarötesi bir terörizmdir. Dahası, eğer kurbanların kimlikleri, terörist eylemlerin olduğu ülkede farklı ise uluslarötesi bir terörizm var demektir. Uluslarötesi terörizme 11 Eylül 2001 olaylarını örnek verebiliriz. Şöyle ki, olayın yaşandığı yer Amerika Birleşik Devletleri, olayın faileri Amerikalı olmayan şahıslar, olayın kurbanları ise 80 farklı ülkeden vatandaş. Ayrıca, yabancı diplomatlara karşı yapılan saldırılar, uluslararası bir örgüte ya da uluslararası arabuluculuk yapan kişilere karşı yapılan saldırılar uluslarötesi terörizme örnektirler (Ender ve diğerleri, 2011: 321).

3.6. Siber Terörizm

Siber terörizm, belirli bir politik ve sosyal amaca ulaşabilmek için bilgisayar veya bilgisayar sistemlerinin bireylere ve mallara karşı, bir hükümeti veya toplumu yıldırma, baskı altında tutma amacıyla kullanılmasıdır (Yıldız, 2011: 163). Siber terörizmde, ulusal bankacılık sistemlerinin çökertilmesi, insanlara ait hesapların ele geçirilmesi, devlete ait gizli bilgilerin bu yolla elde edilmesi, resmi ve sivil internet sitelerinin çökertilmesi gibi birçok faaliyet icra edilebilmektedir.

Siber terörizm, psikolojik, sosyal, siyasi ve dini güdülere/ saiklere sahip ya da bu güdüler ile hareket eden, bilgisayar ağı ve teknolojisi kullanarak ulusal savunma sistemlerine, hükümete ait varlıklara saldırarak, bireylere ya da değişik gruplara yönelik olarak zarar verici faaliyet içinde bulunan bir terörizm şeklidir. Siber terörizmde altı çizilmesi gereken beş nokta bulunmaktadır. Bunlardan ilki, siber terörizmin yöneldiği hedeflerdir. Bu hedefler, ülkenin askeri gücü, hükümet, bireyler, şirketler, ülkenin önemli altyapı tesisleri gibi birçok şey olabilir. İkinci nokta ise, siber terörizmin hangi saiklerle hareket ettiği. İleride de

görülebileceği gibi bu saikler ya da güdüler dini, politik, sosyal, kültürel ve ideolojik vb. olabilir. Üçüncü nokta, siber terörizmde hangi vasıtaların kullanıldığıdır. Buna göre siber terörizmde kullanılan araçlar; bilgisayar, iletişim ağı ve teknolojisidir. Dördüncü önemli nokta ise, alt yapının yok edilmesi, askeri ve önemli bilgilerin ele geçilip sızdırılması, insanlara ya da şirketlere ait varlıkların teröristlere ait hesaplara geçirilmesi gibi verilen zararlar oluşturdukları etkidir. Son nokta ise, elde edilmek istenen amaçtır. Bu amaçlar her türlü politik, dini, askeri amaçlar olabilir (Mazari ve diğerleri, 2015: 12).

Bilgisayar ağlarında birçok sistem birbirine bağlı ve bağımlı olduğundan dolayı, sistemde ortaya çıkan zaafılar, kötü niyetli insanlar ya da gruplar tarafından, illegal amaçlar için kullanılabilir. Birçok insan, bilgi devriminin, toplumda çok riskli bir elektronik zafiyet ortaya çıkardığını söylemektedir. Bu tehdit ve riskler, “Elektronik Pearl Harbour” olarak adlandırılmış ve bu kavram literatüre geçmiştir (Heickerö, 2014: 555).

3.7. Modern Terörizm

Son yıllarda terörizmin gerek kullandığı yöntemler gerekse sahip olduğu araçlara bakıldığında, bunlar modern terörizm olarak adlandırılmaktadır. Modern terörizm bir canya göre şu özelliklere sahiptir: Terörizm her yerde ortaya çıkabilen yeni ve benzeri olmayan bir fenomendir. Terörizm bugün insanlığın karşılaştığı en önemli ve tehlikeli problemlerinden birisidir. Terörizm adaletsizliğe karşı bir cevaptır. Bu noktada, eğer politik ve sosyal bir adalet olsa idi terörizm olmayacaktı. Teröristler, tahammül edilmez koşullar tarafından umutsuzluğa sürüklenmiş, fakir ve fikirleri son derece ideolojik olan fanatik kimselerdir. (Laqueur, 2002: 5). Ayrıca modern terörizm, Tayyar Arı'ya göre 1979'li yıllardan itibaren sık ve sürekli hale gelmiş ve birçok insanın hayatına mal olmuş bir yapıdır. Modern terörizmde, iyi korunan hedeflerden ziyade istasyonlar, tesisler ve insanlar hedef alınmaktadır. Modern terörizmin başka bir özelliği de, yapılan eylemlerin hazırlık aşamalarında yüksek miktarda para, silah ve patlayıcıya gereksinim duyulmasıdır. Diğer bir özellik ise, modern terörizm yüksek bir örgütsel desteğe dayanmaktadır (Arı, 2004, 545).

Terörizm, savaşların hem tarafı olan hem de tarafı olmayan devletlere mensup masum insanların mustarip olduğu ideolojik bir savaştır. Geçmişte teröristler, düşman hükümet ile doğrudan ilişkisi bulunan kişi ve mekânlara sınırlı saldırılar yaparlardı. Modern terörizmde ise, teröristler düşman olan yönetimin masum vatandaşlarına saldırmaktadırlar (Bowen, 1987: 153-154).

4. TERÖRİZME NEDEN OLAN FAKTÖRLER

İnsanların niçin teröre başvurduğu ya da neden terörü amaçlarına ulaşmak için bir araç olarak kullandıkları, terörizmin haksız bir eylem olduğunu bile bile neden bu yola başvurdukları, insanları bu tarz şiddet içeren eylemlere başvurmaya iten faktörlerin neler olduğu gibi birçok soru sorulabilir. Esasında terörizm dini, ideolojik, sosyo-ekonomik, siyasi, psikolojik, kültürel nedenlerin yanı sıra, tarihi etmenler, liderlerin baskıları ve devlet zulümleri, uluslararası hukuk ihlalleri, temel haklardan mahrumiyet gibi birçok nedenden ötürü çıkabilir. Bu kısımda sadece belli başlı faktörler incelenecektir.

4.1. Dini faktörler

11 Eylül 2001’de ABD’de bulunan dünya ticaret merkezine yapılan saldırı ve bununla binlerce insanın ölmesi ile birlikte “dini terörizm” ya da “din motifli terörizm” olarak adlandırılan terörizm tartışmaları yeniden alevlenmiştir. Tüm dinlerin barış mesajı verip şiddeti yasaklamalarına rağmen, nasıl olur da insanların inandıkları din adına şiddet eylemlerine başvurdukları ve masum insanları öldürdükleri zihinlerde soru işaretlerinin oluşmasına sebep olmuştur.

Din eksenli terörizmi anlamak için terörizmin amaçlarına bakmak gerekmektedir. Bu amaçların ilki ve en tehlikeli olanı, yeni ve daha iyi bir dünya düzeni kurmak amacı ile dünya düzenini yıkmak, rasyonel düşünce ve müzakereleri ortadan kaldırmak için başvurulan “kıyamet terörizmidir”. Bu terörizm, hem geleneksel dinlerde hem de değişik mezheplerde görülebilmektedir. İsrail’deki aşırı sağ Gush Eminium, Japonya’daki Aum Shinrikyo tarikatı bu tarz terörizme örnek verilebilir (Gregg, 2014: 39-40).

Din eksenli terörizmin ikinci amacı ise, dini bir yönetim kurmaktır. Genellikle kutsal kitapları temel alan ve bunun için mücadele eden bu tarz gruplar, mevcut yönetimi yıkıp yerine din temelli bir yönetim kurmayı amaçlamaktadırlar. Bunu yapmak için laik düzeni yıkmak, şeri hukuk ve doktrinler ile yönetilen bir sistem inşa etmek gerekmektedir. Lübnan Hizbullahı, Hristiyan Kimlik Birliği, bunlardan birkaçıdır (Gregg, 2014: 40-41).

Din eksenli terörizmin bir diğer amacı ise, pür bir şeriat devletinin kurulması için diğer dinlerin yok edilmesi, şeriatın kurulduğu din içindeki diğer mezheplerin ve inançların ortadan kaldırılmasıdır (Gregg, 2014: 43).

Yukarıda da belirtildiği gibi tüm dinler barış mesajı vermelerine rağmen bu tarz eylemlere nasıl olurda başvurdukları hep tartışılmıştır. Bunu anlamak için İslam dinindeki cihat kavramına bakmak yeterli olacaktır. Cihat kavramının yanlış yorumlanması ve akabinde radikal ve extremist grupların ortaya çıkması, dinin yanlış yorumladığını göstermektedir. Cihat genel anlamda, çalışmak, gayret etmek, dini insanlara ulaştırmak için yapılan faaliyetlerdir. Bu faaliyetler savaş dışındaki her şey olabilir. Savaş, Kur’an’ı Kerim’de belli şartlara bağlanmıştır. Bunu sadece savaş olarak algılayan radikal gruplar, şiddete başvurma yolu ile amaçlarına ulaşmaya çalışmaktadırlar.

4.2. Sosyoekonomik Faktörler

Yoksulluk, demografik yapı, eğitim eksikliği, şehirleşme, işsizlik gibi birçok etmen sosyoekonomik faktörler içinde gösterilebilir. Bu bölümde sadece ekonomi, demografik yapı ve şehirleşme faktörleri ele alınacaktır.

Terörizm aslında ekonomik değil politik bir problemdir. Ancak, politika, ekonomik politikaların yapımı vasıtası ile ekonomiyi etkilemektedir. Eğer bu politikalar, adaletsizliği, gelir eşitsizliğini ve yoksulluğu ortaya çıkartır ya da arttırırsa, insanlar bu politikalardan etkilendikleri için, bu insanların politikacılara karşı sesleri daha yüksek çıkmaya başlayacaktır. Bundan dolayı, doğrudan bir etki olmamasına rağmen, ekonomik koşullar ile terörizm arasında bir ilişki bulunmaktadır (Çınar, 2009: 106). Somali, Afganistan gibi fakir ülkelerde yoksulluk fazla olduğu için terörizm ortaya çıkabilmektedir. Nitekim son yıllarda Somali’deki Aden körfezinde ortaya çıkan Somalili korsanlar, yoksulluk ve ekonomik faktörlerin insanların terörizme başvurmalarına sebep olan etmenlere örnek gösterilebilir.

İkinci olarak, şehirleşme ve demografik yapıyı beraber ele almak gerekmektedir. Hızlı nüfus artış oranı, özellikle genç erkeklerin daha fazla olması, beraberinde birçok problemi beraberinde getirmektedir. Demografik patlama, olağanüstü bir şehirleşmeye sebep olmakta ve beraberinde işsizliği doğurmaktadır. Başka bir ifade ile, hızlı nüfus artışı, şehirlere olan göçü arttırmakta ve işsizlik artmaktadır. Şehirleşme sonucunda ortaya çıkan işsizlik ve yoksulluk, asi bir nüfusun ortaya çıkmasına neden olmakta ve bu da terörist aktivitelerin ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Şehirleşmenin sonunda çıkan eşitsizlik, işsizlik ve fakirlik gibi etmenler insanları suça itmekte, bunun akabinde terörist eylemler görülebilmektedir (Newman, 2006: 752).

4.3. İdeolojik Faktörler

İdeolojik terörizm, politik hedeflerini başka gruplara empoze etmek amacı ile terörize edilmiş gruplardır. Genelde terörizm, politik amaçların gerçekleştirilmesi için başvurulan bir yöntemdir. Fakat bazı terörist gruplar, ideolojilerinden dolayı diğer gruplardan ayrılırlar. İdeoloji, bu grupların seçtiği hedefler ve kullandığı yöntemlerden dolayı diğer gruplardan ayrılmakta ve bu faaliyetlerin sınırlarını çizmektedir.

Terörizm bir ideoloji değildir. Bilakis, terörizm spesifik, aşırı ve yıldırıcı şiddet eylemleri içeren bir taktiktir. Bu taktik, farklı ideolojik yapıları içinde barındıran terörizm tarafından meşrulaştırılmaktadır. Teröristler, onları yönlendiren ideolojilere samimiyetle inanabilirler. Bu ideolojiler onlara aşılabilir ya da beyinleri yıkanır ve hatta teröristler eylem için yaşamlarını kurban etmek için gönüllü olurlar. (Stepanova, 2008: 29).

Terörizmin ideolojik yönüne bakıldığı zaman değişik ideolojiler görülmektedir. Literatürde genel olarak bu ideolojiler dörde ayrılmaktadır. Bunlardan ilki, devlet rejimini yıkararak yerine *Marksist-Leninst* bir yapı kurmak isteyen ideolojilerdir. Marksist ideolojiden beslenen bu ideoloji aşırı sol olarak adlandırılmakta, etnik milliyetçilik ve sınıf mücadelesi gibi kavramlardan ilham almaktadır (Martin, 2013: 34). İkincisi, Marksizm ve anarşizmin tam tersi, aşırı milliyetçi, aşırı sağcı ve ırklarına son derece bağlı olan *faşist* gruplardır (Martin, 2013: 28). Üçüncüsü ise, ilerde de görüleceği gibi etnik kökene bağlı olan ve bölücü bir yapıya sahip olan *etnik ideolojidir*. Dördüncüsü ise, yukarıda da görüldüğü gibi dini kendine referans alan gruplardır.

4.4. Politik Faktörler

Ülkedeki rejimin oturmamış olması, hükümet otoritesinin yetersizliği, eski rejimin özleminin çekilmesi, hükümet otoritesinin bazı grupların çıkarları için kullanılması, mevcut siyasal partilerin ideolojileri arasındaki mesafenin açıklığı, siyasi partiler arası çekişmelerin uzlaşmazlığa dönüşmesi, yasama, yargı ve yürütme erkleri ve devlet organları arasında kuvvetli fikir ayrılıklarının doğması, hükümet bunalımlarının kronik hale gelmesi, devlet kuruluşlarının yozlaşması, yolsuzlukların çoğalması, iktidarın çağın gereklerine göre kendisini yenilememesi ve devletin yeteneksiz, inançsız, cesaretten uzak ve faziletten yoksun bir siyasal kadro ile yönetilmesi terörizme başvurulmasını kolaylaştıran nedenler olarak saptanmaktadır (Türkiye Barolar Birliği, 2006: 142-143).

Devletler iç siyasette bazen beğendikleri ve destekledikleri grupların görüşlerini olumlu karşılayıp meşru görürken, beğenmedikleri ve desteklemedikleri grupları ise görüşlerinden dolayı terörist ilan etmekte ve bu grupların eylemlerini ise terörizm eylemleri olarak nitelendirmektedirler (Akça, 2014: 33). Bir ülkede siyasi sebeplerden dolayı halkın

değişik talepleri olabilir. Bu siyasi talepleri elde etmek için çeşitli mücadelelere başvurulabilir. Örneğin, halkın bir kesimi uluslararası hukuktan kaynaklanan bir hak olarak self-determinasyon hakkını kullanmak isteyebilir; azınlık gruplar bağımsızlık elde etmek için çeşitli eylemlerde bulunabilirler. Bu durumda bu tarz eylemler karşısında istekte bulunan ve çeşitli eylemlere başvuran grupların ne olarak nitelendirileceği konusunda sorunlar yaşanmaktadır. Uluslararası hukukta üzerinde konsensüs sağlanmış bir tanım bulunmadığı için bu tarz eylemlerde mücadele verilen gruplar kimisine göre direnişçi, kimisine göre özgürlük savaşçısı, bazılarına göre ise terörist olabilmektedir. Bu meşhur bir tanımlama ile; 'One man's terrorist is another man's freedom fighter' olarak ifade edilmektedir. Öyle ki Filistin'de verilen mücadelelerde ve yaşanan çatışmalarda Filistinliler, İsrail için terörist iken İslam dünyası için bağımsızlık mücadelesi veren ve özgürlüklerini arayan direnişçi ve özgürlük savaşçılarıdır.

4.5. Etnik Faktörler

Etnik terörizm, bir örgütün ya da bireylerin, bir etnik kimlik kastı ile şiddet kullanma ve şiddet tehdidi ile kendisini destekleyip desteklememesine bakılmaksızın sivillere ya da savaşımayan diğer gruplara karşı korku verme ve onları etkileme olarak tanımlanabilir (Boylan, 2014: 3). Başka bir tanımlama ile etnik terörizm, ulusaltı gruplar tarafından amaçlarına ulaşmak için kasıtlı olarak yapılmış şiddet eylemleridir. Bu şiddet eylemleri ya farklı bir devlet kurma amacı ile ya da ülke içindeki diğer azınlıklardan daha farklı ve üstün bir statüye kavuşmak için yapılmaktadır. Standart diğer siyasi amaçla ulaşmanın yanı sıra bir kimlik inşasına teşvik etmek için, etnik teröristler genellikle sembolik hedeflere yönelirler (Byman, 1998: 153).

Etnik terörizm ideolojik, ekonomik ve dini motifli diğer terörizm gruplarından bir hayli farklılaşmaktadır. Diğer terörizm faktörlerinde olduğu gibi, etnik teröristler, muhalif grupları ve düşman yönetimi etkileme çabası içindedirler. Fakat diğer grupların aksine, etnik terörizm farklı bir etnik kimlik oluşturmaya ve etnik bir hareketliliği teşvik etmeye odaklanmaktadır. Devlet tarafından sunulan bir kimliğin tersine, toplumsal bir kimlik inşa etmek için mücadele etmektedirler. Bu kimliğin inşası için de terörizme başvurulmaktadır (Byman, 1998: 150).

Etnik terörizm, eski ve dünyanın her yerinde görülebilen bir terörizm şeklidir. Türkiye'de PKK, Sri Lanka'da Tamil, İspanya'da ETA, Kuzey İrlanda'da IRA ve Türk diplomatlara saldıran ve birçoğunu öldüren Ermeni ASALA etnik terörizme örnek olarak gösterilebilir. Bu tür terörizm faaliyetlerine bakıldığı zaman, etnik kimlik aidiyeti ile saldırılar yapılmakta ve hedef pek gözetilmemektedir. Örnek olarak PKK'yı ele alırsak, PKK terör örgütü eylemlerini yaparken sadece Türk vatandaşlara karşı değil ayrıca Kürt vatandaşları da hedef almakta, bu şekilde bir korku oluşturarak hedeflerine ulaşma gayesi gütmektedirler.

5. TERÖRİZMİN KULLANDIĞI YÖNTEMLER

Terörizm yukarıda da belirtildiği üzere şiddet kullanımı, korku ve panik yaratmak üzere her türlü eylemi yapabilen, bunu yaparken de ayırım gözetmeyen yapılardır. Terörizm

hedeflediği amaçlara ulaşabilmek için çeşitli eylemlere başvurmakta ve istediklerini elde etmeye çalışmaktadır. Esasında terörizmde bombalama, rehin alma, uçak, gemi ve kara araçlarını kaçırma, adam kaçırma, pusu, sabotaj, kundaklama gibi birçok yöntem kullanılmaktadır. Aşağıda en çok kullanılan yöntemlere kısaca değinilecektir.

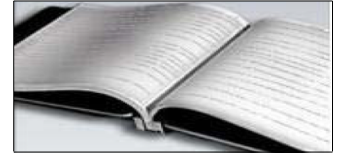
Rehin alma, terörist eylemleri arasında, en etkili ve güncel terör saldırı türlerinden birisi olarak terörizme katkısını sürdürmektedir (Gaibulloev ve diğerleri, 2009: 739). 17 Aralık 1979'da imzalanan ve 3 Temmuz 1983'te yürürlüğe giren "Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşme" madde 1'de rehine almayı şu şekilde tanımlamıştır: "Bir başka şahıs, bir üçüncü tarafı, yani bir devleti, uluslararası bir kuruluşu, bir hakikî veya hükmi şahıs veya bir kişi grubunu; rehinenin serbest bırakılmasının kesin veya dolaylı bir şartı olarak, herhangi bir şeyi yapmaya veya yapmamaya zorlamak için cebren tutan veya hapseden ve 'öldürmek, yaralamak veya hapsedmeye devam etmekle tehdit eden herhangi bir şahıs, bu Sözleşmeye göre «rehine alma» suçunu işlemiştir." (https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc071/kanuntbmmc071/kanuntbmmc07103442.pdf, 07.10.2015)

Rehine alma olayları, devletler ve rehine alma işlemi yapan teröristler arasında, zaman baskısı altında direkt olarak müzakerelerin yapıldığı, terörizmin benzersiz ve kendine özgü eylem türlerinden biridir (Lee, 2013: 235). Rehine alma ve adam kaçırma eylemleri derin bir tarihe sahip olmasına rağmen, son yıllarda uluslararası alanda bir endişe kaynağı haline gelmiştir. 1990'lardan ortalarından beri, rehine alma ve adam kaçırma eylemleri siyasal terörizmin bir taktiği olarak ciddi manada artmıştır (Yun ve diğerleri, 2008: 736).

Rehine alma olayları dört farklı şekilde meydana gelmektedir: Adam kaçırma (kidnapping), uçak kaçırma (skyjacking), barikat kurma (bir binayı rehinelere ile birlikte alıkoyma-barricade) ve gemi, tren ve otobüs gibi kara bazlı ulaşım araçlarını alıkoyma (non-aerial hijacking). Adam kaçırma eylemi diğer rehine alma eylemlerinden farklılık göstermektedir ve riski en az olan rehine alma çeşididir; çünkü rehinelere ve onları kaçıranların bulunduğu yer hemen bulunamamaktadır. Adam kaçırma, rehine alma olaylarının üçte ikisini oluşturmaktadır (Brandt ve diğerleri, 2009: 759).

Suikast ise hemen hemen tüm terörist gruplar tarafından kullanılan bir yöntemdir. Suikast bir ülkedeki devlet görevlileri ve diplomatları ile politika, ekonomi, ordu, kolluk, din, sosyal, kültürel ve medya gibi birçok alanda etkili bireyleri öldürme hedefi ile başvurulan bir taktiktir. Bu eylemler ideolojik, dini, politik veya milliyetçilik gibi birçok faktörden dolayı yapılabilir. Birçok terörist grup, düşmanlarını bertaraf etmek, halkı korkutmak ve sindirmek, kamuoyunu etkilemek, hükümetin etkinliğini yıkmak ya da azaltmak, medyanın dikkatini çekmek ya da basit bir intikam almak için suikast yapmaktadır (http://www.nctc.gov/site/technical/assassination_tactics.html, 29.09.2015). Nitekim ASALA terör örgütünün Türk diplomatlara karşı yaptığı eylemler bunlara örnek olarak gösterilebilir.

Bombalama ya da bir yerleri patlatma, bu yöntemlerden en çok kullanılan ve en etkili olanıdır. Tipik olarak, el yapımı bombalar ucuz ve yapılması kolaydır. Modern araçlar daha küçük ve elde edilmesi daha zordur. Modern olanlar çok yıkıcı etkiye sahiptirler. Mesela, 7 Ağustos 1998'de, Afrika'da iki ABD elçiliği bombalandı. Bombalar sonucunda 200'den fazla insan ölmüş, 5000'den fazla insan yaralanmıştır. Bu da özellikle modern silahlar ile yapılan bombalı eylemlerin ne kadar tehlike arz ettiğini göstermektedir. Teröristler, ayrıca bomba yapacak kadar malzemeyi her zaman hazır bulundururlar (<http://www.terrorism->

research.com/incidents/ , 30.09.2015). Teröristler ihtiyaç duydukları patlayıcı malzemeleri birçok yerde bulabilirler. Bu malzemeler kolaylıkla taşınabilmektedir. Geleneksel bombalar sosyal, politik, dini ve finansal merkezlere zarar vermek ya da buraları yıkmak için kullanılmaktadır. Eylemler kamuya açık alanlarda ve onlarca insanın yaşadığı şehrin yoğun caddelerinde meydana gelebilmektedir (<http://www.twp.howell.nj.us/index.aspx?NID=322> , 30.09.2015).

Diğer bir eylem şekli ise *canlı bomba ya da intihar bombacılarıdır*. Aslında bu eylem şekli genel olarak bombalamanın içinde yer alması gerekmektedir. Fakat son zamanlarda sıkça başvurulan bir eylem şekli olduğu için literatürde farklı bir eylem şekli olarak ele alınmıştır.

İntihar bombacısı, bireylerin kişisel olarak, mümkün olabildiğince bir hasar verme ve başkalarını öldürme amacı ile kendilerini patlatma ve infilak ettirme eylemidir. Canlı bomba eylemleri, açıkça başkalarını öldürme ve zarar verme niyeti güdülen yapılan, kurbanları daha çok masum sivillerden oluşan (oysa ana hedef genellikle siyasi figürler ya da askeri personellerdir) patlamalardır.

1980'lerden beri, intihar bombacılarının birçok faktör tarafından motive edildiği ve bu faktörler yüzünden canlı bomba oldukları gözlemlenmiştir. Bu faktörler içinde kökten dincilik, ülkelerini bağımsızlığa kavuşturma arzusu içinde olma, ülkesindeki işgalcilere karşı intikam hırsı barındırma, maddi yokluktan kaynaklanan umutsuzluk ya da çaresizlik, psikopatolojik temelli mantıksız söylemler, gruplar arası rekabette destekçileri ve üyeleri çekmeyi amaçlama gibi birçok şey yer almaktadır (Brym ve Araj, 2012: 432). Bu yöntem özellikle son yıllarda Irak'ta sıkça başvurulan bir yöntemdir. Mesela, 2001 ile 2014 yılları arası Global Terrorism Database (GTD)'ye göre 1440 tane canlı bomba eylemi olmuştur (http://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?start_yearonly=2001&end_yearonly=2014&start_year=&start_month=&start_day=&end_year=&end_month=&end_day=&country=95&asmSelect1=&sAttack=1&ctp2=all&success=yes&casualties_type=b&casualties_max= , 02.10.2015).

6. TERÖRİZMİN AMAÇLARI

Terörizmin birçok amacı olabilir. Bu konuda yapılan çalışmalara bakıldığı zaman terör ve terörizmin amaçları ile ilgili farklı yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Ergil'e göre terörizmin en çok sözü edilen amaç ve işlevleri şunlardır: Halkı veya hedef bir topluluğu korkutmak, dehşete düşürmek ve yerleşik otoriteyi tahrip etmek; onun, terörist ile masum kitle arasında ayırım yapmadan baskı yöntemlerine başvurmasını sağlamak; otoriteye veya düzene karşı olan güçleri harekete geçirmek; yerleşik otoritenin güçlerini ve kurumlarını etkisizleştirmek, işlemez kılmak; kamuoyunu olumlu (kendi lehinde) veya olumsuz (düzene karşı) yönde etkilemek, yönlendirmek; siyasal güç odaklarını ele geçirmek veya var olan yönetimi devirmek (Ergil, 1993: 43).

Terörizmin nihai hedefleri zamanla değişmesine rağmen, bunlardan beş tanesi kalıcı bir öneme sahiptir. Bunlar, rejim değişikliği, territoryal değişiklik, politika değişikliği, sosyal kontrol ve statükonun devamı gibi ilkelere. Rejim değişikliği hükümeti devirip, onun yerine teröristlerin liderliğinde ya da en azından destekledikleri birilerinin liderliğinde yeni bir rejim kurmaktır. Peru'daki Shining Path dâhil olmak üzere birçok Marksist grup bu amaç

uğrunda mücadele etmişleridir. Territorial değişiklik ise bir bölgeyi ya bir devletten yeni bir devlet kurmak için ayırma (Sri Lanka'da ki Tamil Tigers grubunun bu ülkedeki Tamil bölgesini ayırmak istemesi gibi) ya da bu bölgeyi başka bir devlete katma gayesi gütmeye olarak tanımlanmaktadır (Lashkar-e Tayyiba'nın Kashmir bölgesini Pakistan'a katmak istemesi gibi).

Politika değişikliği ise, daha az talep içeren sınırlı bir kategoridir. Mesela, El Kaide'nin ABD'den talebi, İsrail'e ve kendilerine göre yozlaşmış Arap rejimlerine olan desteğini kesmesidir. Sosyal kontrol ise, devletlerden ziyade bireylerin davranışlarını sınırlamaktır. Örnek olarak, ABD'de iç savaştan sonra KU Klux Klanı Afro-Amerikalılara olan baskıyı arttırmak istemişlerdir. Son olarak, statükonun devamı ise var olan rejimin devamı demektir. Örneğin, Latin Amerika'da Kolombiya Birleşik Savunma Güçleri (United Self-Defense Force of Colombia) gibi birçok yarı askeri sağcı grup bu amacı gütmüşleridir. Kuzey İrlanda'daki Protestan paramiliter bazı grupların IRA 'ya karşı olarak topraklarının ayrılmaması için mücadele etmişleri de yine statükonun devamı açısından örnek teşkil etmektedir (Kydd ve Walter, 2006: 52-53).

7. SONUÇ

Geçen yüzyılda devletlerin sayılarının ve insan nüfusunun hızla artması, beraberinde birçok problemin doğmasına sebep olmuştur. Yaşanan problemlerin barışçıl yollar ile çözülememesi, insanların hatta devletlerin şiddete başvurması terör ve terörizm kavramlarının uluslararası politikanın gündemini daha da meşgul etmesine sebep olmuştur. Mücadelelerin yasal ve meşru bir şekilde yapılmaması, şiddet eylemlerinin doğmasına sebep olmuş, oluşan bu şiddetin sonucunda yalnızca çatışmaların tarafları değil, masum siviller ya da çatışmaların tarafı olmayan diğer kesimlerinde zarar görmesine sebep olmuştur.

Terörizmin tavan yaptığı 2000'li yıllarda durum böyle iken terörizm konusunda iki önemli mesele çözülememiştir. Bunlardan ilki, terörizmin henüz kabul görmüş bir tanımının bulunmamasıdır. Yürürlüğe girememiş 1937 tarihli *Terörizmin Önlenmesi ve Cezalandırılmasına İlişkin Cenevre Sözleşmesinin* dışında henüz kabul gören genel bir tanım mevcut değildir. İkinci bir sorun ise, giderek artan terör eylemlerine karşı hukuksal alanda nasıl mücadele edileceğidir.

Terörizm tanımlanırken genel olarak şiddet ve tehdit gibi unsurlarına başvurulmasına rağmen, terörizm üzerinde konsensüs sağlanan bir tanım mevcut değildir. Terörizmin tanımını yapan tüm birey ya da örgütler, ya çok kısa şekilde ya da derin bir tanımlama yapmışlardır. Üzerinde ortak bir tanımlama yapılmaması, terörizm kavramını sadece tanımlama yönünde değil, ayrıca terörizmin çeşitleri, amaçları ve şekilleri yönünden de tartışmaya açmaktadır. Yukarıda da belirtildiği gibi, üzerinde bir konsensüs sağlanamaması, bazı grupların değişik devletlerce farklı şekillerde tanımlanmasına sebep olmaktadır. Uluslararası alanda terörizm üzerinde konsensus sağlanması, devletlerarasında ki ilişkiyi arttırmak açısından faydalı olacaktır.

Terörizmin farklı şekillerde, farklı amaçlar ile ortaya çıkması artık günümüzde kaçınılmaz bir hal almıştır. Değişik saikler ile hareket eden terörizm, artık nerden geleceği belli olmayan, toplum üzerinde korku oluşturmak ve devleti baskı altına almak için her türlü eylemi yapabilen bir oluşuma büründüğü için, önlenmesi zor bir hale gelmiştir.

Uluslararası arenada bakıldığı zaman, terörizm değişik şekillerde ortaya çıkmaktadır. Terörizme sebep olan ideolojik, politik, dini ve etnik gibi unsurlar, terörizmin, amaçlarına ulaşmak için, değişik yöntemlere başvurduğu görülmektedir. Sınıraşan bir yapı haline gelen terörizm, artık her ülkede kendine üye bulabilmekte, bu durum terörizmi daha tehlikeli hale getirmektedir.

Terörizm, ülke içi ve ülke dışı, devlet tarafından desteklenen ve desteklenmeyen gibi bir sınıflandırmaya tabi tutulduğu zaman çeşitli terörizm şekilleri ortaya çıkmaktadır. Sadece bir devleti ilgilendiren ve başka devlet ve vatandaşları ile ilgisi olmayan terörizm ulusal ya da ülke içi, bir devletin kendi vatandaşlarına uyguladığı şiddet devlet terörizmi, bir devletin kendi otoritesini korumak için kendi ülkesindeki ya da başka devlet ülkesindeki çeşitli ulusaltı grup ya da bireylere destek vermesi devlet destekli terörizm, egemen devletler tarafından kontrol edilen ve başka devletlerin zararına yol açan terörizm uluslararası terörizm, devlet dışı aktörler tarafından kontrol edilen ve bir çok devlet ya da vatandaşına yönelik eylemler içeren terörizm ulusötesi terörizm olarak adlandırılmıştır.

Terörizm dinamik bir yapı arz etmektedir. Özellikle teknolojinin ilerlemesi, köyden kente göçlerin artması, yeryüzünde belirli alanlarda politik istikrarsızlıkların devam etmesi, kökten dinci ya da aşırı dinci grupların ortaya çıkması ile birlikte terörizm daha da artmakta ve şiddetlenmektedir.

Terörizm şiddetlendikçe başvurulan yöntemler ve kullandıkları araçlar da çeşitlilik arz etmektedir. Terörizmin özellikle son yıllarda istedikleri araçları elde etmeleri basitleşmiştir. Bundan dolayı yapılan eylemler daha çok ses getirmektedir. Özellikle bombalı eylemlerin artması, daha çok can ve mal kaybına yol açmaktadır. Korku ve panik havası oluşturmak isteyen terörizm, bu yöntemler ile elde etmek istediği amaçlara ulaşmak için her yolu mubah görmektedir.

8. KAYNAKÇA

- Akça, M. (2014). “Terörizmin Kendine Özgü (SUI GENERIS) Niteliği: Kavramı Tanımlamada Metodoloji Sorunu”, *İstanbul barosu dergisi*, Şubat, 15-63.
- Amos, J.W. ve Stolfi, R.H. (1982). “Controlling International Terrorism : Alternatives Palatable and Unpalatable”, *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol.463, 69-83.
- Arı, T. (2004). *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Bowen, E. R. P. (1987). "Jurisdiction Over Terrorists Who Take Hostages: Efforts to Stop Terror-Violence Against United States Citizens." *American University International Law Review* 2, no. 1, 153-202.
- Boylan, B. (2014). “ What Drives Ethnic Terrorist Campaigns? A View at the Group Level of Analysis”, *Conflict Management and Peace Science* 1–23.
- Brandt, T.P. ve Sandler, T. (2009). “Hostage Taking : Understanding Terrorism Event Dynmics”, *Journal of Policy Modeling* 31, 758-778.
- Brym R.J. ve Araj B. (2012). “Are Suicide Bombers Suicidal?”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 35:6, 432-443.

- Byman, D. (1998) “The Logic of Ethnic Terrorism”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 21:2, 149-169.
- Çınar, B. (2009). “The Root Causes of Terrorism”, *METU Studies in Development*, 36 (June), , 93-119.
- Çora, A.N. (2008). *Uluslararası Terörizm ve Failleri*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul.
- Enders , W. Sandler, T. Ve , Gaibullov, K. (2011). “ Domestic versus transnational terrorism: Data, decomposition, and Dynamics”, *Journal of Peace Research*, 48(3), 319–337.
- Ergil, D. (1993). “Uluslararası Terörizm,” *Ankara üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 47, Sayı 3, 145-155.
- Gaibullov, K. & Sandler, T (2009). “Hostage taking: Determinants of Terrorist Logistical and Negotiation Success,” *Journal of Peace Research*. V.46, N.6. 739-756.
- Galicki, Z. (2005). “International Law and Terrorism,” *American Behavioral Scientist*, Vol. 48 No.6, 743-757.
- Gregg, H.S. (2014). “Defining and Distinguishing Secular and Religious Terrorism”, *Perspectives On Terrorism*, Volume 8, Issue 2, 36-51.
- Heickerö, H. (2014). “Cyber Terrorism: Electronic Jihad”, *Strategic Analysis*, Vol. 38, No. 4, 554–565.
- Kanat, S. (2014). “Terörizmin Dünü Bugünü Yarını: Siyasal Gerçekçi Bir Değerlendirme,” *Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF Dergisi* C.19, S.3, 195-210.
- Kastanidou, E. S. (2004). “ Defining Terrorism”, *European Journal of Crime Criminal Law and Criminal Justice*, 12, 14-35.
- Kaya, İ. (2005). *Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk*, USAK Yayınları, Ankara,
- Kydd A.H. ve Walter B.F. (2006). “The Strategies of Terrorism, International Security”, Vol. 31, No. 1, 49–80.
- Laquer, W. (2002). *A History of Terrorism*, Transaction Publishers, New York.
- Lawless, M. (2008). “Terrorism: An International Crime,” *Canadian Military Journal*, Issue 9, No 2, 27-39.
- Lee, C. (2013). “Democracy, Civil Liberties, and Hostage Taking Terrorism”, *Journal of Pace Reseach* 50 (2), 235-248.
- Martin, C.U.G. (2013). *Essentials of Terrorism Concepts and Controversies*, California State University, Dominguez Hills.
- Mazari, A. Anjariny, A. Habib, Shakeel, Nyakwende, E. (2015). Cyber Terrorism Taxonomies: Definition, Targets, Patterns and Mitigation Strategies. *Proceedings of the European Conference on e-Learning*, 11-18.
- Newman, E. (2006). “Exploring the “Root Causes” of Terrorism”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 29:8, 749-772.

- Pazarcı, H. (2012). *Uluslararası Hukuk*, Ankara: Turhan Kitapevi, Ankara.
- Rosendorff P. ve Sandler. T. (2005). “The Political Economy of Transnational Terrorism”, *Journal of Conflict Resolution*, Vol. 49 No. 2, 171-182.
- Saul, B. (2005) . “Attempts to Define ‘Terrorism’ in International Law”, *Netherlands International Law Review*, V.52, No 1, 57-58.
- Stepanova, E. (2008). *Terrorism in Asymmetrical Conflict Ideological and Structural Aspects*, SIPRI Research Report No. 23 Oxford University Press
- Taşdemir, F. (2006). *Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi*, USAK Yayınları, Ankara.
- Türkiye Barolar Birliği. (2006). *Türkiye ve Terörizm*, TBB Yayınları, Ankara.
- Yıldız, V. (2011). “Uluslararası Boyutuyla Terörizm ve Uluslararası Ceza Mahkemesi,” *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Cilt: 1, Yıl:2, Sayı:7, 147-182
- Yun, M. ve Roth, M. (2008). “Terrorist Hostage-Taking and Kidnapping: Using Script Theory to Predict the Fate of a Hostage”, *Studies in Conflict and Terrorism*, 31:8, 736-748.

İnternet Kaynakları

- <http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c010/tbmm18010061ss0042.pdf> , 07.10.2015.
- http://www.nctc.gov/site/technical/assassination_tactics.html , 29.09.2015.
- <http://www.twp.howell.nj.us/index.aspx?NID=322>, Types of Terrorist Attacks ET:30.09.2015.
- <https://www.fbi.gov/about-us/investigate/terrorism/terrorism-definition>) Uscriminal code=
- http://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?start_yearonly=2001&end_yearonly=2014&start_year=&start_month=&start_day=&end_year=&end_month=&end_day=&country=95&asmSelect1=&sAttack=1&ntp2=all&success=yes&casualties_type=b&casualties_max= , 02.10.2015.
- http://www.mfa.gov.tr/terorizmle-mucadele-konusundaki-uluslararasi-anlasmalar_.tr.mfa, 15.09.2015.
- <http://www.terrorism-research.com/incidents/>, 30.09.2015.
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf> , 11.10.2015